

18 - 21 juli 1966.

Voorbereid door de Heer Bokke Algra werd door een groep Nederlandse aardappelkwekers een bezoek gebracht aan de D.D.R. Hieraan werd deelgenomen door de Heren Algra, Keur (N.O.P.) Elzinga (Stiens), v.d. Schaaf (Fobek), Brandsma (Stiens), Mulder Jr. (Warffum), Brouwer (Stiens), Diderich (Clairveau, Luxemburg) en ondergetekende.

In overleg met de Heer Ir. U. Mansholt leek het niet ondienstig voor de Trans Solanum leden en de D.T.V. een verslagje van deze reis op te maken, hetwelk U onderstaand gelieve aan te treffen.

Als plaats van samenkomst werd oorspronkelijk Lübeck genoemd, waarna de reis via Rostock in Zuidelijke richting (eindpunt Dresden) zou lopen. Plotseling was echter de route gewijzigd en liep deze van Zuid naar Noord.

Zondagavond 7 uur had een ontmoeting plaats in Frühlingshotel te Braunschweig. Later op de avond werden door Ir. Dieleman enkele dia's vertoond van de vorige 2 reizen in het Algra schema (granen en bieten) om ons enigermate in te leiden over hetgeen we zouden zien.

Maandagmorgen 18 juli werd uit Braunschweig vertrokken. Na ongeveer 2½ uur oponthoud bij de D.D.R. grens in verband met het invullen van velerlei veelsoortige papieren, kregen we elk een visum in onze pas en werd gereden naar Börde, waar in een Rasthaus (a.d. Autobahn) zich de Heer Hansmann van Institut Nossen bij ons voegde. Reden naar Warschau ± 5 km t.o. van Leipzig (door de Magdeburger Börde via Magdeburg en Halle en Leipzig). Dit bedrijf was volledig aangelegd als demonstratiebedrijf van de Landwirtschaftliche Ausstellung te Leipzig (evenknie van de W. Deutsche D.L.G.) Bodenwertzahl 54 - zware leemgrond. Het bedrijf was een V.E.G. (Volks eigenes Gut). Er stonden ± 50 aardappelrassen, oude herdoopte als Gerlinde (Capella) veel kweeknummers van Lindenhof en Grösz Lüsewitz, waarvan de volgende dag 3 zouden worden geplaatst op de rassenlijst en enkele Nederlandse als Woudster, Extase, Patrones en Commandeur. Als standaard ras werd Ora gebruikt, een laat ras met robuuste knol, tolerant tegen virus, dat 30% van de huidige oppervlakte voor z'n rekening neemt. Ora is ook in de Belgische rassenlijst opgenomen. Ter sprake kwam o.a. de pootgoedhandel, welke werd bedreven door een V.V.B. (Vereinigung Volkseigene Betriebe). Bij elk ras nummer welke steeds in viervoud achter elkaar op veldjes van 4 rij bij ± 10 meter voorkwamen was een keuring, schuinstaand bord van ± 50 x 50 cm op een driepoot geplaatst, met alle gegevens als naam, kweker, jaar van opname, hoedanigheid etc.

Aan de overzijde van de weg was een W. en Z. tarwe proefveld, wat door enkele graanmensen vluchtig werd bezocht. Hier viel de Carola Z. tarwe op (voor zover begrepen reeds door Algra geïntroduceerd in Luxemburg), het w. tarwe no. Biendorf 784, een robuuste stevige ("Massenweizen" en verder enkele bekende rassen Als Ibis, Felix e.a. Door de komst van de zoveelste bui, kon verder weinig aandacht hieraan worden besteed.

Gereden naar Karl Marx - Stadt. Zouden logeren in Hotel Moskau - was vol - naar Hotel Chemnitzer Hof - een in veel marmer opgetrokken hotel van het oude stempel - zeer goed.

De volgende morgen werd een L.P.G. (Landwirtschaftliche Produktions Genossenschaft) in Sönitz tussen Karl Marx-Stadt en Meissen bezocht. Bedrijf was 1500 Ha opgebouwd uit vele vroegere bedrijven die meestal slecht verkaveld waren. Door het onderbrengen van de landerijen in een L.P.G. heeft men eigenlijk een automatische ruilverkaveling. In een dergelijk bedrijf werken alle vroegere werkgevers en werknemers, veelal met hun vrouwen, samen. Er wordt een standaard loon per arbeidseenheid uitbetaald en als er dan na het afsluiten van de boeken een overschot is, wordt dit procentueel over deze gewerkte arbeidseenheden verdeeld.

Er worden zekere reserves aangelegd en bepaalde voorzieningen getroffen door de L.P.G. zelfstandig of door meerdere L.P.G.'s tezamen. Zo was bijv. door 24 L.P.G.'s samen rond 10.000 Ha aardappel pakhuis gebouwd voor 6000 ton, de eerste van deze grote in de D.D.R. Men kan hiervoor kapitaal krijgen à 2%.

Wij werden ontvangen in een vergaderzaal van het hoofdgebouw - vroeger een der grotere zelfstandige boerderijen waar de leiding een uitzetting gaf, waaraan naast het bovenstaande ook het volgende ontleend kan worden.

Van de 1500 Ha was 220 Ha groenland, waarop naast rundvee, ook veel zeugen, thans 440 stuks waarvan de biggen werden verkocht. Het "Bodenwertzahl" wat natuurlijk uit elkaar liep kon gemiddeld gesteld worden op 62. Dit cijfer was o.a. gedrukt door het vrij heuvelachtig terrein, wat tot de L.P.G. behoorde. Voor bepaalde gebieden waren bepaalde vruchtopvolgingsschema's uitgewerkt, zoveel mogelijk medegericht op een machinale oogst van het product.

Verder werden verbouwd: 94 Ha bieten en 350 Ha aardappelen, waarvan ± 125 voor consumptie, verder voor andere doeleinden, waarbij voeraardappelen van het grootst belang. Door een éénjarige vermeerdering van het aangekochte pootgoed, kon de uitplant voor de helft uit eigen teelt worden verzorgd, terwijl de andere helft werd aangekocht. Bij de 125 Ha cons. aardappelen waren 15 Ha vroege soorten als Eersteling en Auriga. Gemiddelde opbrengst hiervan ± 16000 Kg per Ha. Er was geen selectie en 5% van het gewas was ziek. Men was bezig met het rooien door middel van voorraadrooier, waarachter een 30 à 35 vrouwen en meisjes, waaronder studentes uit Bulgarije en Hongarije. Het zoeken werd per kg. betaald. Het ophalen geschiedde door mannelijke leden, zowel met tractoren als met paarden en zowel met oude "ladder" wagens als met nieuwe luchtband wagens.

De oppervlakte van de 1500 Ha omvatte 2 gemeentes, waarin 7 dorpen en werd gedragen 393 mannen en vrouwen waaronder 60 renteniers. Er waren 19 verzamelpunten (vroegere eigen bedrijven) waar gewerkt werd.

De gemiddelde melkopbrengst was 3420 liter per koe. - Een kruisingsproduct Zw.Bont x Deens gaf 4800 liter, voor de voeding van het vee werd o.m. 45 Ha "Zwischenfrucht" verbouwd.

Het zou te ver voeren alle gegevens hier te verwerken. Men werkt 8 uur per dag, 280 dagen per jaar, 12 dagen vakantie. Geldelijke opbrengst was 1463 D.M. per Ha bruto. Er was een reservefonds van 236.000 D.M. De machinekosten liepen steeds op. Vele machines waren moeilijk te krijgen (levertijd 4 jaar) Kosten aardappelen per Ha 2300 D.M. In noodzakelijke gevallen kan geld van de staat worden geleend. Hoeveel te meer ze hiervan per jaar terug betalen, hoe groter het bedrag is dat hen kwijtgescholden wordt. Het "bestuur" bestaat uit 21 leden die om de 2 jaar gekozen worden. De Generalversammlung is het hoofdorgaan, deze kiest het bestuur, dit bestuur een voorzitter.

De D.D.R. streeft naar zelfvoorziening. De situatie in dezen is:

Melk	100 % zelf
Vlees	80%
Graan	75%
Groente	
en fruit	50%

Het bedrijf was verder opleidingsbedrijf, waardoor er naast de bovengenoemde studentes andere studenten er hun praktijk konden doorbrengen.

Te vermelden is nog, dat we van de bieten een zeer goed perceel "Metropol" van Strube (West D.) en enige goede percelen tarwe Qualitas (vrij sterk gelegerd) en Fanulus (ook vrij zwaar) en een goed perceel Tarpan haver

na een goede verzorging van de inwendige mens een bezoek werd gebracht aan de bekende porseleinfabriek (waarbij onze deviezen onvoldoende waren om een goed ding te kopen) en de Meissener Dom (14e eeuw) om ons ook enigermate met de DDR-cultuur bezig te houden.

Daarna bezochten wij het proefbedrijf van het aardappelinstituut te Nossen. Dit staat onder leiding van Mevr. Gruchow (van lezing kwekersbond) en is enigermate te vergelijken met ons I.V.R.O.

Op het proefveld stonden een grote serie DDR rassen en zaailingen alsmede vele buitenlandse rassen. Het proefveld was zo aangelegd dat elk ras in 4 keer werd gerooid.

Van de vroege rassen waren de eerste velden gerooid. Hierbij was o.a. Ostara, welke een "recht gute" indruk had gegeven met een opbrengst boven Eersteling.

Het ras Commandeur maakte een goede indruk, speciaal door z'n hardheid van knol. Door een vrij plotseling opkomend vrij zwaar onweer (waarbij een naastgelegen bedrijf door blikseminslag in lichte laaie werd gezet) werd dit bezoek ontijdig afgebroken, onder het genot van een goed kop koffie, en vervangen door een algemeen gesprek met verschillende medewerkers van het instituut in een der vertrekken van het hoofdgebouw. Hierbij, dat de volgende Nederlandse rassen in onderzoek waren (1e, 2e of 3e jaar Eersteling (voor zover Nederl. te noemen) Civa, Asoka, Ostara, Patrones, Commandeur, Desirée, Emergo, IJsselster, Plato, Mentor, Spartaan, Atleet, Woudster, Saturna (N = nematodenresistent) Multa, Dijkhuis 53-153, Intenso, Climax, Dijkhuis 53-66-2, Avenir, Extase.

Tijdens het gesprek werd ons een DDR aardappelrassenlijst (135 pagina's) ter hand gesteld, waarin naast de beschrijving van de $\pm$ 20 thans in deze lijst opgenomen DDR-rassen, vele overzichten werden gegeven betreffende teeltgebieden, district indeling der DDR etc. De indeling van de aardappelrassen bestaat uit 3 groepen nl. vroege consumptie -, late consumptie - en voer - c.q. Stárke aardappelen. Het zou hier te ver voeren naar al deze gegevens te verwijzen. Gaarne stel ik mijn exemplaren voor inzage beschikbaar.

Na dit gesprek werd vertrokken naar Dresden, een stad waarin hard aan de wederopbouw werd gewerkt.

De volgende morgen werd tijdig vertrokken met doel Rostock. Onderweg (met veel regen) werd (na enige moeite) een bezoek gebracht aan Berlijn, waar zij die vroeger eens de Brandenburger Tor aan de westkant hadden gezien, deze nu aan de oostkant konden bekijken. Geconstateerd kon worden, dat in Oost Berlijn veel gebouwd en hard gewerkt werd. Na een uitstekend middagmaal in een overvol restaurant werd na een kleine rondrit door de stad de tocht vervolgd, waarbij Pluvius weer onze trouwe metgezel was.

Tussen de buien door werd een 50 km in de buurt van Zehdenick ene bezoek gebracht aan het proefbedrijf Wentow. Dit bedrijf is gelegen op zandgrond (Bodenwert 22-26) met op een diepte van $\pm$ 80 meter belangrijk bruinkool lagen wat van veel belang is voor een goede watervoorziening. Bij proef boringen werd tot een diepte van meer dan 100 meter geen water gevonden.

Op dit bedrijf heeft men de "Erhaltungszucht" van meerdere aardappelen en tevens van andere zandgewassen als Serradella, Winterwikken en andere gewassen voor lichte gronden.

Door de regen weer in de gebouwen teruggedreven, werden verschillende kort geleden gerooide zaailingen, waaronder enkele vroege rassen, waarover juist op deze dag de "Zulassungs" vergadering werd gehouden.

De volgende morgen bleek reeds dadelijk, dat het weer ons eens gunstiger gezind zou zijn. Om acht uur werd naar het kweekstation Grosz Lüsewitz vertrokken. Dit bedrijf van een kleine 800 Ha, waarvan rond 500 Ha akkerbouw (waarvan 160 Ha aardappelen) en ± 300 Ha groenland (waarop jong en oud 5000 stuks rundvee) was vroeger het eigendom van een Hamburger industrieel en werd in 1948 in gebruik genomen als kweekstation voor aardappelen, voeder- en oliehoudende gewassen en is tevens een opleidings- en "lehr" bedrijf. Met. Gr. Lüsewitz zijn een tiental andere proefbedrijven, verdeeld over de hele DDR verbonden. Het gehele wetenschappelijke werk staat onder leiding van Prof. Dr. R. Schick, terwijl er verder 11 hoofdafdelingen zijn, elk met een eigen staf. Voor ons was natuurlijk hoofdafdeling 3, aardappel onderzoek, van het meeste belang en wel speciaal afdeling 3-3, aardappelveredeling, onder leiding van Dipl. Landw. K.H. Möller en afdeling 3-4 stammenonderzoek, Agrotechniek en kwaliteit onder leiding van Dr. Helm.Gall van het meeste belang waren. Dat de aardappel voor het Instituut zelf ook van veel belang is, moge blijken uit een zeer geslaagd vignet, een aardappelblad met daaronder een weegschaal en een veldboek, welk embleem eveneens als smeedijzer plastic boven een van de nieuwe gebouwen van het instituut prijkt.

Het zou te ver voeren, het hele omvangrijke aardappelwerk hier weer te geven. Ik wil daarom slechts enkele punten noemen en verder verwijzen naar een keurige beschrijving getiteld: "Einblick nach Grosz Lüsewitz" welke op verzoek zeker gaarne zal worden toegezonden. (adres: Zuchtstation Grosz Lüsewitz bei Rostock, DDR)

De te noemen punten zijn:

Per jaar 20.000 zaailingen; met nevenbedrijven 40.000.

Voor kruisingsdoeleinden aanwezig 150 wilde aardappeltypen en een 2000 andere kruisingsouders.

Opkweek zaailingen in potjes (10 cm in kassen), waarvan 1 knol wordt aangehouden.

Dit jaar totaal ± 32 Ha kweek en beproevingsveld in 1 perceel liggend.

Grondsoort: zware zandgrond waarmee door de grote veebezetting veel aan voederbouw (Rode klaver met gras, voerrogge met daarna mais, winterwikken met daarna voederkool etc.) wordt gedaan.

Om de 4 à 5 jaar worden aardappelen op hetzelfde perceel geteeld. Graangewassen komen in het hele bouwplan, ook in de opzet voor 1970 zeer sporadisch voor.

Onderzoek op virusresistentie wordt op grote schaal toegepast speciaal in samenwerking met het Instituut te Bernburg (Tussen Halle en Magdeburg) Tevens wordt sterk gelet op bewaarbaarheid, terwijl ook de knolvorm een belangrijk punt vormt.

De vermeerdering der rassen vindt plaats op meerdere VEG (Volks Eigene Güter) welke daarvoor als Saatzucht bedrijf erkend zijn. (zie ook DDR-rassenlijst blz. 58 t/m 77).

De werkgroep "kwaliteit, veredeling en marktafzet" beoordeelt steeds de consumptie-waarde, waarbij ook geschiktheid voor chips en waarden als voeraardappel (eiwitgehalte) en industrieaardappel (droge stof gehalte) worden onderzocht.

Ik meen het bij deze wat korte en vluchtige opsomming te mogen laten. Het gehele bedrijf, de werkwijze, wat de veredeling betreft en ook wat de gehele verdere bedrijfsvoering betreft, heeft op alle deelnemers der excursie bewondering afgedwongen.

Tot slot mochten wij een voordracht meemaken van Prof. Schick, gehouden voor een groep van ongeveer 150 leiders en assistenten van vermeerderingsbedrijven, welke voordracht de opening was van een aardappeldag en waarop verder in 3 secties, t.w.: 1e consumptie aardappelproductie, 2e Fabrieksaardappelen en voeraardappelen en 3e Pootgoedproductie en veredeling, door een 9 tal inleiders verschillende voordrachten werden gehouden.

In vogelvlucht uit bovengenoemde openingsrede enkele aangehaalde punten;

Na nog een gezamenlijke maaltijd, ons aangeboden door de DDR-instanties, werd onder veel dank afscheid genomen van de heren Leutert en Hansmann, waarna de excursie werd ontbonden.

Hiermede meen ik dit verslag te mogen beeindigen. Ook aan de heer Algra past een woord van dank voor de organisatie van het geheel. Voor een nadere studie van dit onderwerp kan ook worden verwezen naar artikelen van Ir. G.A. Thijn in "de Pootaardappelhandel" en van Ir. Dieleman in "Zaadbelangen"

Warfhuizen, jan. 1967.

J.P. Dijkhuis,

Naschrift:

Zoals bekend, worden de verschillende Oost Duitse kweekproducten hier door de Heer Algra vertegenwoordigd, die daar tegenover als tegenprestatie het materiaal van alle Nederlandse kwekers in de DDR introduceert. Deze gehele opzet vraagt nog wel om een nadere bestudering. De Heer Algra heeft toegezegd, de komende winter hierover wel eens een groep ter nadere oriëntering bijeen te roepen.

Daarnaast stelt de Heer Algra zich voor een bijeenkomst te belggen van alle deelnemers aan de 3 excursies, terwijl hij hoopt het volgende jaar voor de D.D.R. een Holländische Züchterwoche in elkaar te zetten.
